

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЗА ВЕДЕННЯМ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ВІДПОВІДНО СТАНДАРТУ

О. О. Ласло,

доцент кафедри землеробства і агрохімії ім.

В.І. Сазанова, к.с.-г.н., доцент

О. В. Бараболя,

доцент кафедри рослинництва, к.с.-г.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія,

Україна, м. Полтава

Інтенсифікація аграрного виробництва призвела до низки негативних явищ, пов'язаних з розвитком ерозійних процесів, погіршення ґрунтової родючості, деградації ґрунтів, водойм та забруднення сільськогосподарської продукції агрохімікатами, що позначилося на її якості.

Поряд з екологічними проблемами домінуючим є питання забезпечення населення якісними та екологічно безпечними продуктами харчування. На сучасному етапі розвитку землеробства та рівня продовольчої безпеки значної актуалізації набувають альтернативні розробки в галузі сільського господарства, збереження природних ресурсів і в першу чергу, основного засобу виробництва – землі. У той же час незаповнена місткість ринку органічної продукції та майже необмежений потенціал для розвитку екологічного виробництва створюють всі необхідні передумови для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників. У зв'язку з цим актуальним є аналіз питань, пов'язаних з ефективністю виробництва органічної продукції сільського господарства та обґрунтуванням механізму переходу сільськогосподарських товаровиробників на органічні методи господарювання [1]. Експертні дослідження товарів і послуг 205

Розвиток органічного агровиробництва на державному рівні регулюється Законами України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», «Про охорону навколишнього природного середовища», Конституцією України, Земельним кодексом України.

Відповідно закону, органічна продукція ідентифікується як продукція, отримана в результаті сертифікованого виробництва, а виробництво органічної продукції (сировини) визначається як виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб (у тому числі з вирощування та переробки), де під час такого виробництва виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів, консервантів тощо, та на всіх етапах виробництва (вирощування, переробки) застосовуються методи, принципи та правила, визначені Законом для отримання натуральної (екологічно чистої) продукції, а також збереження та відновлення природних ресурсів [2, 3]. Таке виробництво вважається органічним лише після

отримання сертифіката на виробництво продукції відповідно вимог органічного виробництва.

Основною вимогою до органічного виробництва є сертифікована діяльність, пов'язана з виробництвом сільськогосподарської продукції (у тому числі всі стадії технологічного процесу, а саме первинне виробництво (включаючи збирання), підготовка, обробка, змішування та пов'язані з цим процедури, наповнення, пакування, переробка, відновлення та інші зміни стану продукції), що провадиться із дотриманням вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції [2].

Вимоги органічного виробництва передбачають повну відмову від будьякого неприродного або неконтрольованого впливу на геном сільськогосподарських рослин і тварин (у тому числі птиці та комах), промислових мікроорганізмів шляхом застосування для виробництва генетично модифікованих організмів та продуктів, що містять, складаються або вироблені із генетично модифікованих організмів, крім застосування ветеринарних лікарських засобів, внесених до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, у випадках, встановлених цим Законом; синтетичних речовин, у тому числі агрохімікатів, пестицидів, антибіотиків для превентивних цілей, гормональних препаратів, стимуляторів росту та підкорму тварин (у тому числі птиці та комах); методів електричної або іншої стимуляції для примушування, що завдає тваринам болю, застосування транквілізаторів; іонізуючого випромінювання; гідропонних методів; використання штучно виведених поліплоїдних тварин та рослин; речовин і технологічних методів виробництва, результати застосування яких можуть ввести споживача в оману щодо природи (походження) продукту; стимуляторів росту, гормонів або аналогічних речовин, крім застосування речовин, внесених до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва. Експертні дослідження товарів і послуг 206 виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, у випадках, встановлених цим Законом [2].

Запорукою ефективного ведення органічного землеробства та виробництва органічної продукції також є регулювання відносин у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції в Україні. Регулювання здійснюється Законом (від 10.07.2018р.) та виданими відповідно до нього нормативно-правовими актами, законодавством про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів, про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, про карантин рослин, про захист рослин, про насінництво та розсадництво, про ветеринарну медицину, про бджільництво, про аквакультуру, про виноградарство та виноробство, про охорону і використання рослинного і

тваринного світу, а також земельним, лісовим, екологічним та іншим спеціальним законодавством, що регулює відносини у цій сфері [2].

Переваги органічної продукції рослинництва зумовлюють розвиток виробництва і попит на неї. В світі вже використовуються під органічне сільське господарство значні площі: у Європі – 5,1 млн га, у Північній Америці – 1,5 млн га, у Латинській Америці – 4,7 млн га, а в Австралії – цілих 10,6 млн га. В Європі частка земель, переведених на органічне землеробство, значно зросла за останні роки, чому сприяла започаткована в 1993 році спільна політика ЄС щодо підтримки фермерів у перші роки після переходу від звичайного до органічного агровиробництва: середній показник у країнах ЄС досяг близько 4%, в Австрії та Італії він сягнув 8%, а в Швеції, яка є європейським лідером, – майже 12%. У Швейцарії частка таких земель також є однією з найбільших – понад 10%. Ці країни активно вживають заходи для розвитку та підтримки цього напряму сільськогосподарського виробництва, що пов'язано зі зростанням рівня продовольчих потреб населення та усвідомлення людством погіршення навколишнього природного середовища, спричиненого інтенсифікацією сільського господарства [4].

Стримуючим чинником розвитку органічного виробництва є недосконале інституційне забезпечення щодо органічного сектору, незначна державна фінансова підтримка, низький рівень обізнаності населення і виробників щодо специфіки органічної продукції та органічного землеробства, переважання експорту органічної сировини, недостатню кількість лабораторій для підтвердження якості органічної продукції, відсутність розроблених та затверджених правил та стандартів в Україні. Нині продукція сертифікується відповідно до норм та стандартів ЄС. На українському ринку працює 14 сертифікаційних організацій, сертифікована якими органічна продукція може безперешкодно експортуватися з України до Європейського Союзу, однак лише одна з них є українською – «Organic Standard».

Враховуючи світовий досвід, можна стверджувати, що без організації ринку органічної продукції неможливе широке впровадження органічного. Експертні дослідження товарів і послуг 207 землеробства, тому варто підтримувати та стимулювати його розвиток, сприяти поширенню інформації про переваги органічної продукції, створювати відповідні інформаційно-консультаційні структури з питань захисту прав споживачів органічної продукції, науково-освітні центри тощо. Усе це сприятиме збільшенню кількості органічних підприємств та зростанню зайнятості населення країни. Крім того, активізація органічного виробництва дасть можливість покращити біологічну активність ґрунту, відновити баланс поживних речовин і, як результат, підвищити урожайність сільськогосподарських культур та збільшити доходи товаровиробників [1].

Наша країна має значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, її експорту та споживання на внутрішньому і міжнародному ринках. Проте, прискореному його розвитку перешкоджають недосконале нормативно-правове забезпечення, відсутність фінансової

підтримки держави, низький рівень поінформованості споживачів і виробників щодо органічної продукції та органічного землеробства, недостатню кількість лабораторій для підтвердження якості органічної продукції, відсутність розроблених та затверджених правил та стандартів. Однак, органічне землеробство в Україні є перспективною сферою діяльності вітчизняних сільськогосподарських виробників. Адже розвиток органічного сільського господарства сприятиме покращенню економічного, соціального та екологічного стану в Україні, комплексному розвитку сільської місцевості та поліпшенню здоров'я населення країни.

Список використаних інформаційних джерел

1. Ткачук В.І. Ефективність виробництва органічної продукції у сільськогосподарських підприємствах В.І. Ткачук // Ефективна економіка, №11. – 2015. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4481>.
2. Закон «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 10.07.2018 N 2496-VIII. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T182496.html.
3. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/425-18>.
4. Пояснювальна записка до ЗУ «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [Електронний ресурс] / Ю.А. Кармазін – Режим доступу: http://www.zakonoproekt.org.ua/viewhtm.aspx?hn=Pojasnjuvaljna_zapyska_13_01_20127.